

Razumevanje na naravi temelječih rešitev v Sloveniji

mag. Senka Šifkovič

PIC – Pravni center za varstvo človekovih pravic in okolja

Ljubljana, 26.11.2024

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE,
PODNEBJE IN ENERGIJO

Za naravo najboljše rešitve

Kako v Sloveniji prevajamo in uporabljamo pojem „nature-based solutions“ (NBS)?

Ali gre za nov koncept ali pa samo za novo „modno muho“ naravovarstva?

Ali so to „sonaravne“ rešitve, ki jih v Sloveniji že dolgo poznamo?

Pomembno je, da pojem pravilno prevedemo in ga potem skozi poenoteno razumevanje uporabljamo.

Nismo še tam.

Koncept na naravi temelječih rešitev

- Svetovna banka (2008) prva omemba v *Biodiversity, climate change, and adaptation – nature-based solutions*;
- IUCN prvič predstavi se nanj sklicuje v *No time to lose – make full use of nature-based solutions in the post-2012 climate change regime* – predstavljen na COP15;
- EK definicija (2015): rešitve, ki jih navdihuje in podpira narava, so stroškovno učinkovite, hkrati pa zagotavljajo okoljske, družbene in gospodarske koristi ter pomagajo graditi odpornost na učinke podnebnih sprememb. Take rešitve prinašajo več narave in bolj raznolike naravne značilnosti ter procese v mesta, krajine in morske krajine z lokalno prilagojenimi, učinkovitimi in sistemskimi posegi;
- IUCN Splošno sprejemljiva opredelitev (2016): **aktivnosti varovanja, trajnostnega upravljanja in obnove naravnih in preoblikovanih ekosistemov na način, ki učinkovito in prilagodljivo obravnava družbene izzive in sočasno zagotavlja človekovo dobrobit in koristi biotski raznovrstnosti**;
- ZN (2022): aktivnosti varstva, ohranjanja, obnove, trajnostne rabe in upravljanja naravnih ali preoblikovanih kopnih, vodnih, obalnih in morskih ekosistemov, ki učinkovito in prilagodljivo obravnavajo socialne, okoljske in gospodarske izzive ter sočasno zagotavljajo dobrobit ljudi, ekosistemske storitve, odpornost in koristijo biotski raznovrstnosti;

Koncept nikoli ni omenjen kot okoljsko načelo - gre za način oblikovanja (načrtovanja in izvajanja) ukrepov.

Raznolikost prevodov na naravi temelječih rešitev

Na težave pri prevajanju NBS sta opozorili že Dremel, Manca in Goličnik Marušić Barbara, Kaj so nature-based solutions (NBS) in kako jih prevajamo, 2021, Urbani izzivi št. 12

Prevodi so raznoliki, kar vnaša dodatno nejasnost za razumevanje pojma:

- Strategija EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030, Vračanje narave v naša življenja (2020): NBS - »naravne rešitve«;
- Strategija EU za prilagajanje podnebnim spremembam, Oblikovanje Evrope, odporne proti podnebnim spremembam (2021): NBS - »sonaravne rešitve«;
- Evropska podnebna pravila (Uredba (EU) 2021/1119): NBS - »sonaravne rešitve«, »naravne rešitve«;
- Smernice Evropske komisije o strategijah in načrtih držav članic za prilagajanje (2023): NBS - »sonaravne rešitve«;
- Uredba 2024/1991 o obnovi narave, (2024): NBS - »na naravi temelječe rešitve«.

Na naravi temelječe rešitve – sonaravne rešitve?

- Slovar slovenskega knjižnega jezika: sonaraven je tak, »ki poteka vzajemno, skladno, povezano z zakoni narave«, uporablja se v primerih, kot je spodbujanje sonaravne pridelave hrane, sonaravna reja domačih živali, sonaravno gospodarjenje, kmetovanje, sonaravni turizem, sonaravna arhitektura, sonaravno bivanje, sonaravni razvoj (trajnostni razvoj);
- Zakon o gozdovih: sonaravno gospodarjenje, ki je način ravnanja z gozdnimi ekosistemi, ki temelji na negi gozda in zagotavlja njihovo ohranitev, povečevanje pestrosti avtohtonih rastlinskih in živalskih vrst ter vzpostavljanje biotskega ravnovesja;
- Izzivi urejanja voda ob vključevanju na naravi temelječih rešitev« (2024) – sonaravna ureditev vodotokov je ureditev, ki upošteva in posnemajo naravne hidromorfološke značilnosti vodotokov ter v največji možni meri omogoča oziroma dopušča prisotnost značilnih hidromorfoloških procesov.

Razmislek za korak naprej

Uveljavlja se uporaba pojma na naravi temelječe rešitve“;

Če pri nas kot sopomenko uporabimo (tudi) pojem „sonaravno“, ki ima v Sloveniji dolgo tradicijo, pa bi ga bilo treba pomensko obogatiti, da bo zajel bistvo NBS, ker:

- na naravi temelječe rešitve predstavljajo nekaj več - to je namensko oblikovanje rešitev za naslavljanje podnebne in biodiverzitetne krize (vključno z obnovo narave), ki se je v preteklih obdobjih še nismo zavedali;
- navedeni krizi terjata spremembo paradigme varstva narave – iz dosedanjega ohranjanja narave v ohranjanje in obnavljanje narave in naravnih procesov.

Strinjamo pa se lahko s Papežem in Kobalom (Sonaravno urejanje voda na hudourniških območjih, 2020, 36. Gozdarski študijski dnevi „VODA IN GOZD“), da **sami izrazi niso tako pomembni, pač pa je ključna dejanska izvedba posameznih rešitev, ob novih izrazih pa je pomembno, da jih različni deležniki enako razumemo.**

Predlog Podnebnega zakona – definicija NBS

»Na naravi temelječe rešitve« so ukrepi za zaščito, ohranjanje, obnovo, trajnostno uporabo in upravljanje naravnih ali spremenjenih kopnih, sladkovodnih, obalnih in morskih ekosistemov. Na naravi temelječe rešitve so ključni večnamenski ukrepi za učinkovito in prilagodljivo reševanje družbenih, gospodarskih in okoljskih izzivov, kot so podnebne spremembe, zmanjševanje tveganj za naravne nesreče in povečevanje podnebne odpornosti, zagotavljanje ekosistemskih storitev in koristi za biotsko raznovrstnost, zmanjševanje degradacije tal, dezertifikacije, zagotavljanje varne preskrbe s hrano in pitno vodo, zdravega okolja ter doseganje ciljev trajnostnega razvoja.

Na naravi temelječe rešitve – pot do podnebnega prilagajanja

Spletna stran Zagovorniki okolja

<https://zagovorniki-okolja.si/>

<https://zagovorniki-okolja.si/2024/09/17/na-naravi-temeljece-resitve-pot-do-podnebnega-prilagajanja/>